

broj vjeri, jer su grijesi pridržani samo radi cenzure! Ne stoji, da su svi grijesi pridržani radi cenzure, jer imade jedan grijeh (falsa denuntiatio sacerdotis de sollicitatione), koji je ratione sui pridržan. Ostali grijesi, koji su skupčani sa pridržanom cenzurom izopćenja ili interdikta, pridržani su radi cenzure, pa zato može od njih odrješiti samo onaj, koji ima vlast odrješiti od dotične cenzure. Vd. Cod. can. 2246, § 3.: »Reservatio censurae impediens receptionem sacramentorum importat reservationem peccati cui censura adnexa est; verum si quis a censura excusatur vel ab eadem fuit absolutus reservatio peccati penitus cessat«.

Dr. I. A. Ruspini.

D. Michael Hetzenauer, o. m. c.: De annis magisterii publici Jesu Christi aliisque quaestionibus ad harmoniam evangeliorum spectantibus. Romae. Pustet 1921.

Znameniti biblicista hoće da utvrdi trogodišnju teoriju o javnom Kristovom djelovanju.

O toj zanimljivoj kvestiji mnogo se raspravljalo u novije doba. Osobito se ističu P. Nisius S. J. kao odlučni branitelji trogodišnje teorije, koji je u Zeitschrift für die katholische Theologie III. Heft 1913. još jednoč iznio sve glavne argumente, koji su u prilog trogodišnjoj teoriji, a vrlo plodni biblicista i osobiti poznavalac Ivanova evangjelja Ivan Belser kao odlučni branitelj jednogodišnje teorije, koji je rezultate svoje gotovo petnaestgodišnje borbe iznio u: Abriss des Lebens Jesu von der Taufe bis zum Tod. Freiburg i. B. 1916.

Radom Belserovim počeli su i gdje koji odlični bibliciste sumnjati u

ispravnost trogodišnje teorije. Zato nastoji Hetzenauer, da još jednoč što točnije ispita to pitanje.

Najprije iznosi kratki historijat tog pitanja. Resumé je: a) u tom se pitanju ne slažu sv. Oci; b) a nije ni čudo, jer nema o tom predaje apostolske, niti se koji Otac poziva na predaju; c) prema tomu treba to pitanje riješiti iz Sv. Pisma; d) nekoji Oci nisu točno ispitali smisao Sv. Pisma, koji govori o tom predmetu. Niti paze na kontradikcije u svojim tvrdnjama.

Potom dokazuje, da je Gospodin javno djelovao tri godine i nekoliko mjeseci:

Glavni argumenti: a) Ivan spominje tri paske (2, 13; 6, 4; 11, 55.). Osobitu pažnju posvećuje Iv. 6, 4., za koji drže Belser i pristaše, da je riječ *τὸ πάσχα* interpolirana. — Hetzenauer misli, da je Irenej nedeterminiranu svetkovinu u 5, 1. *ἑορτή* ili *ἡ ἑορτή*, identificirao sa pashom u 6, 4. Inače ne bi mogao držati neodregjenu svetkovinu u 5, 1 za pashu, pošto se ni na jednom mjestu u Svetom Pismu S. i N. Zavjeta ne zove jednostavno *ἑορτή*, nego je uvijek determinirana, u kontekstu bližem ili daljem kao *ἡ ἑορτή τὸ πάσχα*. Dakle je *ἑορτή* 5, 1. morala biti determinirana u 6, 4. Prema tomu je korektno čitanje u 6, 4. »*το πάσχα, ἡ ἑορτή*« ...

Riješava prigovore osobito onaj najteže prirode, što Oci prije IV. stoljeća nisu čitali u 6, 4. *τὸ πάσχα*.

Pisac sudi, da su čitali, samo nisu pazili na to ime ili na cijeli stih. — Nadalje, kako se mogla općenito interpolacija u IV. v. provesti? Prigovor da *τὸ πάσχα ἡ ἑορτή τ. Ἰουδαίων* nije Ivanov »usus loquendi« opravdava sa Iv. 2, 23. — Ne stoji, što Belser tvrdi, da je *ἡ ἑορτή* bez determinacije festum scenopegae, jer se ni-

gdje u sv. pismu ta svetkovina ne zove jednostavno *ἡ ἑορτὴ τ. Ἰουδαίων*

Sinoptici navode još jednu pashu. Dokazuje, da je Luka proveo u svom evangelju strogu kronologiju. Pasha u Luke (6, 1. cfr. Mt. 12, 1. Mk. 2, 23., ne može se identificirati ni sa Iv. 2, 13., jer dolazi poslije ove, ni sa 6, 4. jer dolazi prije. Luka navodi od 6, 1—9, 11. znamenite dogogjaje, koji su za pashe u Iv. 6, 4. već prošla fakta.

Napokon priroda Palestinska traži u 6, 4. pashu, jer u rujnu nema u Palestini zelenila, a Mk. izrično kaže, da je Gospodin učenicima naložio, da narod posade na zelenu travu (*ἐπιτῶ χλωρῶ χόρτῳ*... „Si adiectivum *χλωρός* de herbis, plantis, arboribus, fructibus, segetibus praedicatur, idem est ac *viridis*“¹ »en parlant du gazon pourrait être en Occident une épithète sans porté; en Palestine où le gazon est complètement desséché dès la fin de mais, cela marque une saison, les printemps, ce qui s'accorde avec la proximité de la Pâque (Iv. 6, 4.) Lagrange, *Evangile selon saint Marc* p. 161.«

Nema sumnje, da je Hetzenauer ispitujući osobito Oce i tekst sv. Pisma doprinio utvrđenju trogodišnje teorije kao vjerojatnije.

Ali sve poteškoće nije odstranio.

Poteškoća, postoji i nadalje, kako to, da nijedan Otac prije IV. v. odlučno ne zastupa trogodišnju teoriju. Nadalje na žalost prerano preminuli bibličista, osobiti poznavalac Matejevaj evanđelja, Cladder S. J. upozoruje u *Unsere Evangelien Freiburg in Breisgau 1919.*² da u Iv. 6, nema ništa, što bi podsjećalo na pashu nego sve nas vodi k

svetkovini sjenica. Praznik sjenica sjećao je Židove na velika dobročinstva, koja je Bog narodu učinio u pustinji po Mojsiju.

»Das Manna ist, neben dem Wasser aus dem Felsen und der Führung durch die Wolken und Feuer säule die Hauptgabe des Laubhüttenfestes«.

A vrlo je interesantan izvještaj pastora Schnellera, koji u knjizi »Kennst du das Land« opisuje svoj izlet u polovici oktobra, dakle upravo o svetkovini »sjenica« na obale jezera Genesaretskoga. Izletnici osvjedočili se o bujnoj vegetaciji. Neben den blühenden Oleandern wucherte eine Dickicht der verschiedenartigsten Sträucher u. Bäumchen, worunter besonders die Dombäume zahlreich vertreten waren blaue Dolden, die Wegwarte und eine Fülle der verschiedensten Gräser bedeckte die Erde. (p. 214.).

Preporučam ovu solidnu raspravu bogoslovima.

Dr. Franjo Zagoda.

Fillion: L'étude de la Bible, Paris, Letouzey 1922.

Biblijski veteran hoće da oduševi svećenike i laike za najsvetiju i najljepšu knjigu: Bibliju. Želi, da srce naše gori od radosti, kad je čitamo, kako je bilo razdragano dvojice učenika, kojima je Gospodin na dan uskrsnuća svoga tumačio *Pismo* (Luk. 24, 32).

Liepotu, uzvišenost, potrebu itd. Sv. Pisma, dokazuje u pedeset i dva lista. Sv. svoju ljubav, zamjernu erudiciju i zanos iznio je u ovoj lijepoj knjizi. Govori on, ali govore i prvi crkveni autoriteti: Pape, koncili, Oci, razni pisci crkveni i svjetski, napose francuski klasici n. pr. Bossuet, Fenelon, Lacordaire. Prema tomu svaki je

¹ p. 100. ² p. 216.